

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMINDAN MEZUN OLAN ÖĞRETMENLERİN TÜRKÇE DERSİNE İLİŞKİN YETERLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Filiz EVRAN ACAR**

Öz

Bu çalışmanın amacı, öğretim elemanlarının ve sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlerin Türkçe dersi alan ve alan öğretimi yeterliklerine verdikleri önemi ve sınıf öğretmenlerinin bu yeterlikleri kazanma düzeylerini belirlemektir. Bu amaçla öğretim elemanlarının ve sınıf öğretmenlerinin Türkçe alan ve alan öğretimine ilişkin görüşlerini almak için öğretim elemanı ve öğretmenlere uygulanmak üzere iki ayrı anket hazırlanmıştır. Sonuç olarak sınıf öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının Türkçe alan ve alan öğretimi yeterliklerinin tümünü “oldukça” ve “çok” düzeyinde önemli buldukları görülmektedir. Ancak sınıf öğretmenlerinin bütün yeterliklere verdikleri önemin bu yeterlikleri kazanım düzeylerinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Sınıf öğretmenleri, fakülte öğrenimleri esnasında bu yeterlikleri kazanımlarının, yeterliklerin önem derecesiyle uyumlu olarak gerçekleşmediği görüşündedirler.

Anahtar Sözcükler: öğretmen yeterlikleri, Türkçe öğretimi, yeterlik değerlendirme

Abstract

The aim of this study is determining the importance given to competences of subject matter and subject teaching based on Turkish course, from lecturers and elementary teachers' point of view, graduated from Elementary Education Department and the gaining levels of these competences by elementary teachers. Through this aim, two questionnaires were prepared for lecturers and elementary teachers. As a result; it is observed all of the competence items of subject matters and subject teaching of Turkish were evaluated as “very important” and “quite important” level by elementary teachers and lecturers. Although elementary teachers think gaining competences during their faculty education is not well matched with degree of the importance of the competences.

Keywords: teacher competences, teaching Turkish, determining competences, evaluation of competences

*Acar, F.E (2005). *Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Programından Mezun Olan Öğretmenlerin Türkçe, Sosyal Bilgiler, Matematik ve Fen Bilgisi Alan ve Alan Öğretimi Yeterliklerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi* (Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü), adlı doktora tezinin Türkçe alan ve alan öğretimi yeterliklerine ait özeti kapsamaktadır.

Yazışma adresi: ** Yrd. Doç. Dr., Düzce Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, DÜZCE, filizac@hotmail.com

Öğretmenler öğrencilerin yaşama biçimlerini şekillendiren, onların bireysel ve toplumsal gelişimlerine yön vererek sorumluluk hissini artıran, araştırma ve yaratıcılık becerilerini geliştiren, insan ve yurt sevgisini aşıl原因an en etkin ve sorumlu kişilerdir. Öğretmenin yerini dolduracak başka bir unsur yoktur. Öğretmen, hemen her toplumda en saygın ve özverili kişidir.

Eğitimin toplumsal dizge olarak algılandığı konumda, bu dizgenin üç temel ögesinin “öğrenci”, “yetişek” ve “öğretmen” olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunlardan öğretmen, öğrenci ve yetişegi etkileme gücü, diğer etmenlerden daha yüksektir (Özgen, 1994:47).

Öğretmenler eğitim-öğretim ortamının temel unsurunu teşkil eder. Eğitim programlarının amaçlarına ulaşabilmesi öğretmenin niteliğine bağlı olarak değişecektir. Çünkü öğretmen, öğrenme ve öğretme süreçlerinde en etkin role sahip olan öğrenciyle sürekli etkileşim hâlinde bulunan, eğitim programının uygulanmasında sorumlu olan, öğretimi yönlendiren, eğitim-öğretimle ilgili değerlendirme çalışmalarını yöneten kişidir. Bu yüzden öğretmenin niteliğinin değerlendirilmesi önemlidir. Sezgin (2002)'e göre; niteliğin değerlendirilmesindeki temel nedenler şunlardır:

- Ürün kalitesinin yükselmesi
- İnsan gücü verimliliğinin artması
- Eğitim programlarının güçlendirilmesi
- Eğitim etkinliğinin yükseltilmesi
- İnsan gücünün dolaşımı

Bu durumda niteliğin değerlendirilmesiyle öğrencinin (ürünün) eğitim kalitesinin yükseltilmesine, öğretmenin (insan gücünün) verimliliğinin artmasına, eğitim programlarının güçlendirilmesine, eğitim etkinliğinin yükseltilmesine, öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin diğer ülkelerce de tanınmasını sağlayan gerekli standartların belirlenmesine katkı sağlanacaktır.

Senemoğlu (2003:70)'na göre; yirmi birinci yüzyılın öğretmeni, bireylerin yaşam fırsatlarını geliştirmek, toplumu geliştirmek ve zenginleştirmek ile temel insani değerleri aktarmak ve geliştirmek gibi çok yönlü sorumluluklara sahip olacaktır.

Amerikan Okul Yöneticileri Kurumu (AASA)'na göre etkili öğretmenlerin özellikleri iki kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler: a) yönetim ve öğretim

teknikleri b) kişisel özelliklerdir. AASA ya göre etkili öğretmenler; a) disiplini ele alan; b) çeşitli öğretim tekniklerini sistematik kullanan; c) konu alanını bilen ve öğrenci ihtiyaçlarına göre öğretimi düzenleyen; d) esnek, gayretli ve yaratıcı olan; gerçek ve olaylardan ziyade bunların anlamlarını anlama üzerinde duran; e) kendi yeterliklerine inanan ve yüksek beklentilere sahip olan; f) öğrencilerle olan etkileşimlerinde ilgili, dikkatli, samimi ve demokratik olan; g) sınıf dışında da kolay ulaşılabilir olan kişilerdir (Minor, Onwuegbuzie, Witcher ve James, 2002:117).

İlköğretimin bütün dünyada zorunlu öğretim olarak kabul edilmesi, toplum ve birey için taşıdığı yaşamsal önem ile çocuğun zihinsel gelişiminin önemli bir kısmını bu aşamada tamamlaması sebebiyle eğitim sürecinin bu kademesi ayrı bir önem taşımaktadır (Ataunal, 1994:11). İlköğretim, genel öğretimin ilk basamağı olması yanında yaşam boyu eğitimin de ilk basamağıdır. Her insan yaşam boyu eğitimin içinde yer alır. Eğitimin en etkin olduğu dönem ise bireyin gelişimine paralel olarak yaşamın ilk yıllarıdır. Eğer eğitim sisteminde ya da insan yetiştirmemizde sorunlar varsa ilköğretim kademesinde de sorunlar var demektir.

Temel eğitimin etkili olmasını sağlayan unsurlardan birisi bu dönemde alınan ana dil eğitimidir. Çünkü dil büyük bir toplumsallaştırma gücüdür. Dil olmadan toplumsal ilişkilerin kurulması hemen hemen mümkün değildir. Dil aynı zamanda kişiliğin gelişmesinde en güçlü etmenlerden biridir. Bireyler dil sayesinde başkalarıyla sağlıklı bir iletişim kurabilmektedirler. Bireyin ana dilini etkili bir şekilde kullanması onun eğitim hayatı boyunca öğrenmeyi gerçekleştirebilmesine katkı sağlayacaktır. Çünkü birey dil sayesinde duygu ve düşüncelerini aktarabilmekte, hatta etkili kullanılan bir dil bireyin duygu ve düşüncelerinin oluşmasına yön vermektedir.

Dil kültürün en önemli parçası, taşıyıcısı ve toplumda bulunan semboller sisteminin en önemlisidir. Dil, kültürü kuşaklardan kuşaklara taşıyan araçtır (Dönmezer, 1994:110).

1775 İngiliz dili sözlüğünde, Samuel Johnson dili şu şekilde tanımlar (Johnson, 1996:8): “Dil yalnız bilimin aracıdır ve kelimeler de ancak düşüncelerin ifadesidir.”

Birey, ana dilini ilk önce aile ve yakın çevresinden öğrenmektedir. Daha sonra bireyin, okullar aracılığıyla dilin kuralları ve doğru kullanımını kazanması amaçlanmaktadır. Aile ve yakın çevresinde öğrendiği dil, gelişigüzel kültürleme yoluyla olmaktadır. Bu yüzden ana dili öğretiminde okullara ve öğretmenlere önemli görevler düşmektedir.

Ana dil eğitimindeki nitelik diğer bütün derslerdeki eğitimin niteliğini de etkilemektedir. Bu yüzden eğitimin ilköğretim kademesinde görevli olan öğretmenlere, özellikle sınıf öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir. Öğretmenin Türkçe derslerinde yapacağı etkili çalışmalarla öğrencilerin hayata ve dünyaya bakış açısı daha da genişleyecek, böylece öğrenciler insancıl ve sağlıklı duygulara sahip olacaklardır.

Ulusal kültürümüzün yeni kuşaklara aktarılması, ortak bir kültür yoluyla kuşaklar arasında bağlılık kurulmasının sağlanması, milli eğitimimizin temel görevleri arasındadır. Okulda bu görevin yerine getirilmesinde en büyük ağırlık ve sorumluluk Türkçe derslerine düşmektedir. Çünkü ulusal kültürümüzün en canlı, en birleştirici, milli şuuru en iyi biçimde yaratıcı, ulus ve yurt sevgisini besleyip güçlendirici örnekleri, Türkçe yazılmış sanat eserleridir ve çocuk, bu eserlerin ilk örnekleriyle Türkçe derslerinde karşılaşacaktır (MEB, 1995:61).

Türkçe dersi, bireyin sadece düşündüklerini, okuduklarını aktarabilmesi değil aynı zamanda okuduklarını ya da dinlediklerini tam ve doğru anlama becerilerini kazandırmayı amaçlamaktadır. Birey konuşmayı, duygularını ifade etmeyi aile ve yakın çevresinde öğrense de, doğru anlama, anladıklarını doğru ifade etme becerilerini eğitimle kazanmaktadır. Türkçe eğitimi sadece bunlarla sınırlı kalmayıp aynı zamanda bireye Türk dilini sevdirmeyi, bilinçli ve özenli kullanılmayı, bireyde okuma zevki ve estetik duyguları geliştirmeyi, kelime dağarcığını zenginleştirmeyi, ulusal duyguyu canlandırmayı, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini kazandırmayı amaçlamaktadır.

Bu amaçların etkili bir şekilde gerçekleşmesi iyi bir ana dili eğitimi sayesinde olmaktadır. Ayrıca bu süreçte kazanılan davranışlar bireyin daha sonraki öğrenim hayatına da temel teşkil edecektir. Böylesine önem teşkil eden bir alanda sınıf öğretmenlerinin yeterliklerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesiyle; öğretmenlerin Türkçe alanında hangi yeterliklere sahip olması gerektiği ve belirlenen yeterliklere fakülte öğrenimleri sonucunda ne kadar sahip olduğu ortaya çıkacaktır. Böylece bu araştırma öğretmen yeterliklerine ilişkin standartların belirlenmesine katkı sağlamakla birlikte eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni adaylarına tanımlanan yeterlikleri kazandırma düzeylerinin de bir göstergesi olacaktır.

Bu araştırmanın amacı; eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği programlarından mezun olan öğretmenlerin Türkçe dersine ilişkin alan ve alan eğitimi yeterliklerinin önem ve kazanma derecelerini belirlemektir.

Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenliği lisans programından mezun olan öğretmenlere göre, ilköğretim I. kademe dersleri arasında yer alan Türkçe dersine ilişkin olarak;

- Sınıf öğretmenleri için önemli alan yeterlikleri nelerdir?
- Sınıf öğretmenleri için önemli alan öğretimi yeterlikleri nelerdir?
- Sınıf öğretmenleri, eğitim fakültelerindeki öğrenimlerinde alan yeterliklerini ne derecede kazanabilmişlerdir?
- Sınıf öğretmenleri, eğitim fakültelerindeki öğrenimlerinde alan öğretimi yeterliklerini ne derecede kazanabilmişlerdir?
- Sınıf öğretmenlerinin alan ve alan öğretimi yeterliklerini önemli bulma dereceleri ile bu yeterlikleri kazanma derecelerine ilişkin değerlendirmeleri arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?

2. Fakültelerin ilköğretim bölümü ve Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim elemanlarına göre, ilköğretim I. kademe dersleri arasında yer alan Türkçe dersine ilişkin olarak;

- Sınıf öğretmenleri için önemli alan yeterlikleri nelerdir?
- Sınıf öğretmenleri için önemli alan öğretimi yeterlikleri nelerdir?

3. Sınıf öğretmenlerinin Türkçe dersine ilişkin alan yeterliklerinin önemi hakkında; öğretim elemanı ve sınıf öğretmenlerinin yaptıkları değerlendirmeler arasında anlamlı farklılık var mıdır?

4. Sınıf öğretmenlerinin Türkçe dersine ilişkin alan öğretimi yeterliklerinin önemi hakkında; öğretim elemanı ve sınıf öğretmenlerinin yaptıkları değerlendirmeler arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Yöntem

Araştırma, betimsel nitelikte bir çalışmadır. Araştırmanın amacına uygun olarak Türkçe ve İngilizce kaynaklardan yararlanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin Türkçeye ilişkin alan ve alan öğretimi yeterlikleri analiz yöntemi ile belirlenmiştir. Belirlenen yeterliklere göre; öğretim elemanı ve sınıf öğretmenlerine yönelik 2 ayrı anket formu hazırlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi ve Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü; Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı ile Türkçe Eğitimi Bölümü; Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında görevli öğretim elemanlarıyla; bu üniversitelerin Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'ndan mezun olup 1999, 2000, 2001 ve 2002 yıllarında MEB tarafından ataması yapılan 1093 öğretmen oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan öğretmen sayılarının fazla olması nedeniyle örneklem alımına gidilmiştir. Örneklem seçiminde evreni temsil edebilmesi için her (7) bölgeden belli bir oranda öğretmen seçimine dikkat edilmiştir. Bunun için bölgelere göre alınacak oranın tespit edilmesinde tabakalı örnekleme-orantılı paylaşırma yöntemi kullanılarak toplam 270 öğretmen örneklem grubuna alınmıştır. Öğretim elemanları için örneklem alımına gidilmemiş, evrenin tamamı araştırma kapsamına alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlerin Türkçe alanına ilişkin olarak analiz yöntemi ile belirlenen yeterliklere göre; öğretim elemanı ve sınıf öğretmenlerine yönelik 2 ayrı anket formu hazırlanmıştır. Anket, kişisel bilgiler bölümü ve yeterlikler bölümü olmak üzere iki bölümden oluşmuştur. Yeterlik anketlerinin hazırlanmasında öncelikle ilköğretim Türkçe programları ve ders kitapları incelenmiş, Türkçe öğretimi, dil öğretimi, öğretmen nitelikleri ve standartlarıyla ilgili yerli ve yabancı kaynaklardan yararlanılarak (Ataunal 1994; Ataunal, 2003; Cemiloğlu, 1998; Gıpps, McCallum ve Hargreaves, 2000; Gökçe, 1999; İzci, 1999; Johnson, 1996; MEB 1995; Minor, Onwegbuzie, Witcher ve James, 2002; Ncate 2000; Sağır, 2002; Tracı ve B.A., M.A. 2001; Ünalın, 2001; Statement of Teacher Competence, Minnesota Rules, Teachers of Elementary Education with a Speciality; Minnesota Rules, Teachers of Reading) ve uzman görüşlerine başvurularak anket maddeleri oluşturulmuştur.

Türkçe, yeterlik anketinin hazırlanması sürecinde alanla ilgili bir Türkçe öğretmenin ve Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı'nda görevli iki öğretim üyesinin; anketi aşağıda belirtilen yönlerden değerlendirmeleri istenmiştir.

- Yeterliklerde teknik açıdan hata var mıdır?
- Gereksiz ya da eksik olan yeterlikler var mıdır?
- Yeterlikler açık ve anlaşılır bir biçimde ifade edilmiş midir?

Ayrıca bir ölçme değerlendirme uzmanının da anketle ilgili görüşleri alınmış ve yapılan değerlendirmeler sonucunda anket maddelerinin bazıları anket kapsamından çıkarılmış, bazılarında düzeltmeye gidilmiş ve bazılarına da eklemeler yapılmıştır. Belirtilen görüş ve öneriler doğrultusunda; sınıf öğretmenlerinin Türkçe dersiyile ilgili 48 alan ve 62 alan öğretimi yeterliği belirlenmiştir.

Anketin yeterlikler bölümünde yer alan maddelerde eşit aralıklı, beşli likert tipi ölçek kullanılmıştır. Ölçekte “hiç” seçeneği için 1, “çok az” seçeneği için 2, “kısmen” seçeneği için 3, “oldukça” seçeneği için 4 ve “çok” seçeneği için 5 puan verilmiştir.

Analiz ve uzman görüşlerine dayanılarak geliştirilen anket, uygulanmadan önce 53 sınıf öğretmenine pilot uygulama yapılarak denenmiştir. Anket maddelerinin güvenilirlik analizinde cronbach-alpha değerlerine bakılmıştır. Anketin alfa değerleri aşağıda değerleri aşağıda verilmiştir.

Türkçe

Alan yeterlik maddeleri;

Önem derecesine göre : Alpha: .96

Kazanma derecesine göre : Alpha: .96

Alan öğretimi yeterlik maddeleri;

Önem derecesine göre : Alpha: .97

Kazanma derecesine göre : Alpha: .98

Sonuçlara göre; Türkçe dersine yönelik öğretmen yeterlik anket maddelerinin güvenilirliği oldukça yüksek çıkmıştır. Bu yüzden anket maddelerinde herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir.

Verilerin Toplanması

Öğretim elemanı ve öğretmenler için hazırlanan anketler; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi ve Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği’nden mezun olan; 1999, 2000, 2001 ve 2002 yıllarında ataması yapıp

görevde olan öğretmenlerle, bu üniversitelerin İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği ABD ve Türkçe Eğitimi Bölümü; Türkçe Eğitimi ABD’de görevli öğretim elemanlarına uygulanmıştır.

Sınıf öğretmenlerine anket uygulanmadan önce örnekleme seçilen illerdeki öğretmenlerin adres bilgileri MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünden alınarak ilgili adreslere posta yoluyla anketler gönderilmiştir. Anketler, gönderilirken zarfın içinde anketin amacını anlatan bir mektup, uygulanabilirliğini gösteren MEB Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığından alınan izin yazısının fotokopisi ve anketin geri dönüşünün sağlanması için boş zarf ve pulun yer aldığı bir zarf içinde gönderilmiştir. Öğretim elemanlarının anketi araştırmacı tarafından dağıtılmış ve toplanmıştır. Anket uygulanırken doğrudan veya dolaylı olarak branşı Türkçeye yakın öğretim elemanlarının seçimine dikkat edilmiştir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğretim elemanı ve öğretmenlerden belirlenen yeterlik maddelerini değerlendirmeleri istenmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerden belirtilen yeterliklerin, sınıf öğretmenlerinin eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütmesindeki önem derecesini ve bu yeterlikleri üniversite öğrenimleri sırasındaki kazanma derecesine ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Öğretim elemanlarından da belirtilen yeterliklerin sınıf öğretmenlerinin eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütmesindeki önem derecesine ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin anketleri cevaplanma yüzdesi 54.25’tir. Öğretim elemanlarının anketi cevaplama oranı ise % 64’tür.

Anketlerin geçerliliği araştırmacı tarafından kontrol edilerek, anket uygulanan gruplardan elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS (The Statistical Package for Social Sciences) paket programından yararlanılmış ve yüzde, frekans ve t testi kullanılmıştır.

Anketteki öğretim elemanı ve öğretmen görüşlerinden elde edilen kişisel bilgilerle ilgili verilerin değerlendirilmesinde yüzde ve frekans, yeterliklerle ilgili değerlendirmelerinde aritmetik ortalama ve t testi kullanılmıştır. Öğretmenlerin yeterliklere verdikleri önem ve yeterlikleri kazanma dereceleri ortalamaları arasındaki manidar farklılık olup olmadığını belirlemek için ilişkili gruplar için t testi, öğretim elemanı ve öğretmenlerin yeterliklere verdikleri önem ortalamaları arasında manidar farklılık olup olmadığını belirlemek için ilişkisiz gruplar için t testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan 25 öğretim elemanının, % 68'ini erkek, % 32'sini ise bayan öğretim elemanı oluşturmakta olup %72'si Gazi Üniversitesinde, % 16'sı Ankara Üniversitesinde ve % 12'si Hacettepe Üniversitesinde görev yapmaktadır. Öğretim elemanlarının % 48'ini araştırma görevlileri, % 20'sini yardımcı doçentler ve % 4'ünü profesörler oluşturmaktadır. Doçentlerin ve okutmanların oranı ise % 8'dir.

Araştırmaya katılan 141 öğretmenin, cinsiyet dağılımı % 49 erkek, % 51 bayan olmak üzere yaklaşık eşit bir dağılım göstermektedir. Atama yıllarına göre ise; araştırmaya katılanların önemli bir oranını % 44 ile 2002 mezunları oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla % 25.5 ile 2001 ve % 19 ile 1999 mezunları izlemektedir. 2000 yılı mezunlarının oranı ise % 10.6'dır.

Araştırmaya katılan ve verdikleri cevaplar geçerli kabul edilen sınıf öğretmenlerinin % 57'lik bir kısmını Gazi Üniversitesi mezunu öğretmenler, % 36'lık bir bölümünü de Hacettepe Üniversitesi mezunu öğretmenler oluşturmaktadır. Ankara Üniversitesi mezunu öğretmenler ise araştırmada % 7'lik bir orana sahiptir.

Sınıf öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının Türkçe alan ve alan öğretimi yeterliklerinin önem ve kazanma derecelerine ilişkin değerlendirmeleriyle, yeterliklerin önem derecesi hakkında öğretim elemanı ve sınıf öğretmeni değerlendirmeleri arasında karşılaştırmalar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Alan Yeterlikleri

Öğretmenlerin Türkçe alan yeterliklerine ilişkin görüşleri Genel Yeterlikler, Dinleme, Okuma, Konuşma, Yazma ve Dil bilgisi olmak üzere 6 bölüm hâlinde aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1'de Türkçe genel yeterlikleri ve dinleme hakkında öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının değerlendirmeleri görülmektedir.

Tablo 1

Türkçe Genel Yeterlikleri ve Dinleme Hakkında Öğretmenlerin ve Öğretim Elemanlarının Değerlendirmeleri

Yeterlikler	Öğretmen				Öğretim Elemanı	Öğretmen-Öğretim elemanı	
	Önem Derecesi	Kazanma Derecesi	t	p	Önem Derecesi	t	p
1. GENEL YETERLİKLER	\bar{x}_1	\bar{x}_2			\bar{x}_1		
1 Dilin toplum yaşamındaki yeri ve önemini kavrayabilme.	4.79	4.11	9.61	.00	4.88	-.86	.39
2 Yeryüzündeki dilleri genel olarak açıklayabilme.	3.63	3.08	8.15	.00	3.56	.40	.69
3 Türkçenin dünya dilleri arasındaki yerini açıklayabilme.	4.30	3.81	5.91	.00	4.36	-.39	.70
4 Türkçenin tarihsel gelişimini kavrayabilme.	4.17	3.48	7.77	.00	4.24	-.39	.69
5 Türkçenin diğer dersler üzerindeki etkisini kavrayabilme.	4.82	4.32	8.15	.00	4.80	.14	.88
6 Dil sevgisi ve bilincine sahip olabilme.	4.74	4.16	8.71	.00	4.96	-1.84	.06
7 Türkçeyi doğru kullanma duyarlılığı ve bilincine sahip olabilme.	4.87	4.19	9.26	.00	5.00	-1.55	.12
2. DİNLEME							
8 Dinlemenin, öğrenmedeki yeri ve önemini açıklayabilme.	4.67	4.28	6.39	.00	4.72	-.37	.71
9 Bireylerin gelişim seviyelerine göre dinleme becerilerinin gelişim evrelerini açıklayabilme.	4.30	3.54	9.99	.00	4.32	-.13	.90
10 İyi bir dinleyicinin özelliklerini tanımlayabilme.	4.34	3.99	5.21	.00	4.36	-.14	.89
11 Radyo, televizyon, teyp vb. kaynaklardan dinlediklerini doğru anlayabilme.	4.48	4.16	4.61	.00	4.64	-1.26	.21
12 İyi bir dinleyicinin özelliklerini taşıyabilme.	4.66	4.03	9.41	.00	4.68	-.17	.87
13 Dinlenecek bir metin, öykü vb. bir yazıyı tanımlayabilme.	4.52	3.92	8.06	.00	4.60	-.65	.51
14 Dinlediği bir yazı, öykü ya da izlediği bir film ve konuşmayla ilgili yazılı ve sözlü özet yapabilme.	4.56	4.03	7.29	.00	4.64	-.66	.51
15 Dinlediği bir yazının türünü açıklayabilme.	4.06	3.82	3.20	.00	4.36	-1.68	.09
16 Dinlediği konuyla ilgili sorular düzenleyebilme.	4.61	4.28	5.46	.00	4.72	-.85	.40
17 Dinlediği yazı, öykü ve filmin sonucu hakkında kestirimde bulunabilme.	4.38	4.08	4.53	.00	4.48	-.68	.50

Tablo 1'e göre, sınıf öğretmenlerinin Türkçe genel yeterliklere verdikleri önem 4.87 ile 3.63 arasında; öğretim elemanlarının 3.56 ile 5.00 arasındaki aritmetik

ortalamalara sahiptir. Öğretmenler ve öğretim elemanları genel yeterlikleri “çok” ve “oldukça” derecesinde önemli bulmaktadırlar. Öğretim elemanları ve öğretmenler en çok 5.00 ve 4.87 ortalamaıyla “Türkçeyi doğru kullanma duyarlılığı ve bilincine sahip olabilmek” yeterliğine önem vermektedirler. Öğretim elemanı ve öğretmen görüşlerine ait t testi sonuçlarına göre genel ve dinleme yeterliklerinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Öğretim elemanı ve öğretmenlerin Türkçe genel yeterlikleri önemli bulma düzeyleri arasında uyum görülmektedir.

Öğretmenlerin Türkçe genel yeterliklerini kazanma derecelerine ilişkin aritmetik ortalamaları ise, 4.32 ile 3.08 arasında değişmektedir. Öğretmenlerin yeterliklere verdikleri önem ile yeterlikleri kazanma derecesi ortalamaları arasında .01 düzeyinde anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Öğretmenler, Türkçe genel ve dinleme yeterliklerine verdikleri öneme göre; bu yeterlikleri fakülte öğrenimlerinde daha az kazanabildiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 2’de Türkçe okuma ve konuşma yeterlikleri hakkında öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının değerlendirmeleri görülmektedir.

Tablo 2

Türkçe Okuma ve Konuşma Yeterlikleri Hakkında Öğretmenlerin ve Öğretim Elemanlarının Değerlendirmeleri

Yeterlikler	Öğretmen				Öğretim Elemanı		Öğretmen-Öğretim elemanı	
	Önem Derecesi	Kazanma Derecesi	t	p	Önem Derecesi	t	p	
3. OKUMA	\bar{x}_1	\bar{x}_2			\bar{x}_1			
18 Okumanın toplum yaşantısındaki önemini açıklayabilme.	4.83	4.34	.82	.00	4.76	.65	.52	
19 Okumanın fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik yönünü kavrayabilme	4.48	3.96	.92	.00	4.64	-1.15	.25	
20 Okuma türlerini açıklayabilme.	3.98	3.82	1.00	.04	4.08	-.51	.61	
21 Nitelikli bir okumada uyulması gereken kuralları açıklayabilme.	4.45	4.22	.81	.00	4.36	.53	.59	
22 Doğru, anlamlı ve vurgulu okuyabilme.	4.77	4.33	.84	.00	4.88	-1.00	.32	
23 Okuduğu bir yazının ana fikrini ve yardımcı fikirlerini, olay ve kahramanlarını, yeri ve zamanını, genel düşünce ve anlatım yapısını açıklayabilme.	4.77	4.38	.80	.00	4.64	.99	.32	

24	Okumaya istekli olabilme.	4.79	3.99	1.03	.00	4.80	-.06	.95
4. KONUŞMA								
25	Konuşmanın fiziksel, fizyolojik, psikolojik ve toplumsal niteliklerini kavrayabilme.	4.47	3.75	9.56	.00	4.52	-.34	.74
26	Konuşmayla ilgili telâffuz, tonlama, vurgulama vb. kavramları açıklayabilme.	4.48	3.99	6.80	.00	4.48	-.30	.98
27	Konuşurken uyulması gereken kuralları açıklayabilme.	4.46	4.04	5.97	.00	4.48	-.12	.90
28	Düzenli, anlamlı ve vurgulu konuşabilme.	4.75	3.92	10.55	.00	4.84	-.85	.40
29	Konuşmayı etkileyen faktörlerin farkında olabilme.	4.37	3.63	9.91	.00	4.48	-.70	.48
30	Belli bir konu, yazı veya olayla ilgili konuşma yapabilme.	4.69	3.87	10.11	.00	4.64	.45	.66

Türkçe okuma ve konuşma yeterliklerine ilişkin görüşlerde; öğretmenlerin önem dereceleri aritmetik ortalama puanları 3.98 ve 4.83 arasında; kazanma dereceleri puanları ise 3.63 ile 4.38 arasında değişmektedir. Önem ve kazanma dereceleri arasındaki ortalamalar farklılığını gösteren *t* testi sonuçlarına göre, .01 düzeyinde anlamlı farklılık görülmektedir. Öğretmenler, okuma ve konuşmaya ilişkin yeterliklere verdikleri öneme göre; bu yeterlikleri daha az düzeyde kazandıklarını belirtmişlerdir.

Öğretim elemanlarının yeterliklere verdikleri önem ise 4.08 ile 4.88 arasında değişmektedir. Öğretmenlerin en çok önem verdikleri yeterlik “Okumanın toplum yaşantısındaki önemini açıklayabilme”, öğretim elemanlarının en çok önem verdikleri yeterlik ise “Doğru, anlamlı ve vurgulu okuyabilme” yeterliğidir. Her iki grup tarafından yeterlikler “oldukça” ve “çok” arasında önemli bulunmaktadır. Öğretim elemanı ve öğretmen görüşleri arasındaki farkın manidarlığını gösteren *t* testi sonuçlarına göre, anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Öğretim elemanı ve öğretmenlerin Türkçe genel yeterlikleri önemli bulma düzeyleri arasında uyum görülmektedir.

Tablo 3’te Türkçe yazma ve dil bilgisi yeterlikleri hakkında öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının değerlendirmeleri görülmektedir.

Tablo 3

Türkçe Yazma ve Dil Bilgisi Yeterlikleri Hakkında Öğretmenlerin ve Öğretim Elemanlarının Değerlendirmeleri

Yeterlikler	Öğretmen				Öğretim Elemanı		Öğretmen-Öğretim elemanı	
	Önem Derecesi	Kazanma Derecesi	t	p	Önem Derecesi	t	p	
5. YAZMA								
31	Yazılı anlatımın günlük yaşamdaki önemini açıklayabilme.	4.32	3.94	5.14	.00	4.60	-1.56	.12
32	Yazı türlerini kavrayabilme.	3.89	3.67	2.97	.00	4.20	-1.58	.12
33	Kontrollü, güdümlü ve serbest yazmayı kavrayabilme.	4.12	3.50	6.83	.00	4.28	-.82	.41
34	Kompozisyon, mektup, duyuru, haber, öykü vb. yazılar yazabilme.	4.44	3.59	9.34	.00	4.52	-.56	.58
35	Çeşitli konularda yazmaya karşı ilgi duyabilme.	4.21	3.28	10.79	.00	4.32	-.67	.50
36	Yazdığı yazılarda noktalama işaretleri ve yazım kurallarına uyabilme.	4.82	4.19	8.32	.00	4.84	-.25	.80
37	Yazılan yazıları belli ölçütlere göre kontrol edebilme.	4.30	3.90	5.47	.00	4.56	-1.62	.11
38	Yazım kılavuzu ve sözlük kullanma alışkanlığı kazanabilme.	4.54	4.04	6.13	.00	4.72	-1.19	.23
6. DİL BİLGİSİ								
39	Dil bilgisinin önemini kavrayabilme.	4.70	4.23	6.51	.00	4.68	.14	.89
40	Dil bilgisinin bölümlerini açıklayabilme.	4.18	3.78	4.90	.00	4.16	.09	.93
41	Dil bilgisiyle ilgili temel kavramları tanımlayabilme.	4.40	4.02	5.19	.00	4.48	-.52	.61
42	Ses bilgisiyle ilgili kuralları kavrayabilme.	4.33	4.06	4.19	.00	4.40	-.57	.57
43	Sözcük bilgisiyle ilgili kuralları kavrayabilme.	4.45	4.12	4.75	.00	4.52	-.55	.59
44	Cümle bilgisiyle ilgili kuralları kavrayabilme.	4.50	4.18	4.86	.00	4.60	-.77	.45
45	Anlam bilgisiyle ilgili kuralları kavrayabilme.	4.65	4.23	5.61	.00	4.60	.34	.74
46	Yazım kurallarını ve noktalama işaretlerini kullanım özelliklerine göre açıklayabilme.	4.62	4.30	4.23	.00	4.52	.74	.46
47	Yazdığı yazılarda dil bilgisi kurallarına uyabilme.	4.74	4.28	7.38	.00	4.96	-2.07	.04
48	Okuduğu yazıları dil bilgisi kurallarına uygunluk açısından değerlendirebilme.	4.45	4.00	5.71	.00	4.72	-1.85	.07

Öğretmenlerin Türkçe yazma ve dil bilgisi yeterliklerine ilişkin değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları önem derecesine göre 3.89 ile 4.82 arasında; kazanma derecesine göre 3.28 ile 4.30 arasında değişmektedir. Önem ve kazanma derecelerine ilişkin *t* testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin yazma ve dil

bilgisi yeterliklerinin tamamında .01 düzeyinde anlamlı farklılık görülmektedir. Öğretmenler bu yeterlikleri verdikleri önem düzeyinde kazanamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının Türkçe yazma yeterliklerini 4.20 ile 4.84 arasında önemli bulmaktadırlar. Hem öğretim elemanı ve hem de öğretmenlerin en çok önem verdikleri yeterlik “Yazdığı yazılarda noktalama işaretleri ve yazım kurallarına uyabilmek”tir. Öğretim elemanı ve öğretmen değerlendirmelerinin önem derecesi ortalamaları arasında anlamlı farklılık görülmemektedir. Türkçe yazma ve dil bilgisi yeterliklerinin öğretim elemanı ve öğretmenler tarafından önemli bulunduğu; yeterliklerin önem dereceleri hakkında öğretim elemanı ve öğretmen görüşlerinin uyumlu olduğu gözlenmektedir.

Alan Öğretimi Yeterlikleri

Öğretmenlerin Türkçe alan öğretimine ilişkin görüşleri, alan yeterliklerine paralel olarak 6 bölümde değerlendirilmiştir. Bu yeterlikler Genel Yeterlikler, Dinleme, Okuma, Konuşma, Yazma ve Dil Bilgisi şeklinde gruplandırılarak elde edilen veriler ve yorumlar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 4’te sınıf öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının Türkçe öğretimi genel ve dinleme yeterliklerinin önem ve kazanma derecelerine ilişkin yaptıkları değerlendirmeler yer almaktadır.

Tablo 4

Türkçe Öğretimi Genel ve Dinleme Yeterlikleri Hakkında Öğretmenlerin ve Öğretim Elemanlarının Değerlendirmeleri

Yeterlikler		Öğretmen				Öğretim Elemanı		Öğretmen-Öğretim Elemanı	
		Önem Derecesi	Kazanma Derecesi	t	p	Önem Derecesi	t	p	
1. GENEL YETERLİKLER		\bar{x}_1	\bar{x}_2	t	p	\bar{x}_1	t	p	
49	Türkçe öğretimine ilişkin planların hazırlanmasında ilköğretim Türkçe Programı’ndan yararlanabilme.	4.41	3.89	5.96	.00	4.36	.31	.76	
50	Sınıf düzeyine uygun kitap ve ansiklopedilerden oluşan bir kitaplık oluşturabilme.	4.63	3.77	8.46	.00	4.60	.21	.83	

51	Ders kitabına yardımcı olacak farklı kaynaklardan yararlanmaya özen gösterebilme.	4.62	3.93	7.68	.00	4.60	.12	.90
52	Sanat değeri olan ve öğrencilerin ilgisini çeken metin ve resimleri seçebilme.	4.38	3.68	7.81	.00	4.72	-2.28	.02
53	Günlük haberlerden, dergi ve yazılardan Türkçe öğretimine katkı getirecek şekilde yararlanabilme.	4.43	3.57	9.56	.00	4.84	-2.76	.01
54	Konuya uygun levhalar ve afişler hazırlayabilme.	4.46	3.64	9.30	.00	4.32	.91	.37
55	Bülten tahtası hazırlayabilme.	3.90	2.84	9.72	.00	4.12	-1.07	.29
56	Çeşitli resimler, kuklalar vb. materyaller bulundurabilme.	4.37	3.38	9.65	.00	4.40	-.15	.88
57	Tepegöz, slayt, televizyon, VCD vb. araçlardan Türkçe öğretiminde yararlanabilme.	4.41	3.67	5.63	.00	4.60	-.90	.37
58	Öğrencilerde dil sevgisi ve bilincini kazandırabilme.	4.77	3.94	10.56	.00	4.96	-1.85	.07
2. DİNLEME								
59	Dinleme öğretimi bireylerin dinleme yeteneklerini dikkate alarak planlayabilme.	4.46	3.58	9.09	.00	4.76	-2.15	.03
60	İyi bir dinleyicinin özelliklerine uygun davranabilme.	4.42	3.70	8.49	.00	4.76	-2.47	.02
61	Dinleme öğretimi için uygun radyo ve tv programları, oyun ve sinema filmleri seçebilme.	4.21	3.18	8.73	.00	4.56	-1.75	.08
62	Öğrencileri dinleme etkinliği için bedensel ve fiziksel olarak hazırlayabilme.	4.53	3.67	10.19	.00	4.56	-.24	.81
63	Öğrencileri dinleme etkinliği için istekli hâle getirebilme.	4.67	3.99	7.79	.00	4.76	-.83	.41
64	Dinlenecek metni tanıtabilme.	4.40	3.93	5.09	.00	4.52	-.74	.46
65	Öğrencilere, dinlenecek metinle ilgili kestirimler yaptırabilme.	4.41	3.72	7.50	.00	4.64	-1.66	.10
66	Dinlenen metinde geçen olayları görsel araçlarla ve dramatizasyon etkinlikleriyle canlandırabilme.	4.56	4.09	6.12	.00	4.72	-1.07	.29
67	Dinlenen metnin ilgili sorular düzenleyebilme.	4.63	4.08	7.32	.00	4.80	-1.49	.14
68	Dinlenen metnin ana ve yardımcı düşüncesini saptamasında öğrencilere yardımcı olabilme.	4.40	4.00	5.86	.00	4.44	-.27	.79
69	Öğrencilere dinlenen metnin sözlü ya da yazılı özetini çıkarttırabilme.	4.50	3.90	6.98	.00	4.60	-.81	.42
70	Öğrencilere yarım kalan bir masal ya da öyküyü tamamlayabilme.	4.60	3.95	7.77	.00	4.72	-1.03	.31
71	Yazar ya da şairini bulmak vb. amaçlar için öykü, oyun ve şiir dinleme etkinliklerine yer verebilme.	3.86	2.99	8.76	.00	4.44	-2.93	.00

Öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının Türkçe öğretimi genel ve dinleme yeterliklerini sırasıyla 3.86-4.77 ile 4.12-4.96 arasında değişen ortalamalarda, “çok” ve “oldukça” derecesinde önemli buldukları gözlenmektedir. Öğretmenler ve öğretim elemanları tarafından en çok “Öğrencilerde dil sevgisi ve bilincini kazandırabilme” yeterliğine önem verilmektedir. Diğer yeterliklere göre önem derecesi en düşük olan yeterlik ise öğretim elemanlarında 4.12, öğretmenlerde 3.90

aritmetik ortalamayla “oldukça” derecesinde “Bülten tahtası hazırlayabilmek”tir. Öğretim elemanı ve öğretmen değerlendirmeleri arasında 52, 59 ve 60. sıradaki yeterliklerde .05 düzeyinde, 53 ve 71. sıradaki yeterlikte .01 düzeyinde anlamlı farklılık görülmektedir. Öğretim elemanları, belirtilen yeterlikleri öğretmenlere göre daha önemli olarak değerlendirmektedir. Öğretmenlerin önem ve kazanma dereceleri görüşleri arasındaki manidar bir farkın olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonuçlarına göre; genel ve dinleme yeterliklerinin tamamındaki değerlendirmelerde .01 düzeyinde anlamlı farklılık görülmektedir. Öğretmenler belirtilen yeterliklerle ilgili kazandıkları eğitimin, bu yeterliklere verdikleri öneme göre daha düşük olduğu görüşündedirler.

Tablo 5’te sınıf öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının Türkçe öğretimi okuma ve konuşma yeterliklerinin önem ve kazanma derecelerine ilişkin yaptıkları değerlendirmeler yer almaktadır.

Tablo 5

Türkçe Öğretimi Okuma ve Konuşma Yeterlikleri Hakkında Öğretmenlerin ve Öğretim Elemanlarının Değerlendirmeleri

Yeterlikler	Öğretmen				Öğretim Elemanı	Öğretmen-Öğretim elemanı	
	Önem Derecesi	Kazanma Derecesi	t	p	Önem Derecesi	t	p
3. OKUMA	\bar{x}_1	\bar{x}_2			\bar{x}_1		
72 Öğrencilerin seviyesine uygun duygu ve düşünce yönünden yalın metinler seçebilme.	4.57	3.99	7.61	.00	4.64	-.53	.60
73 Okuma öğretiminin amaçlarına ve seviyeye uygun haberlerden, güncel gazete ve dergilerden yararlanabilme.	4.33	3.37	10.15	.00	4.80	-2.96	.00
74 Öğrencilere okumayı sevdirebilme.	4.85	4.02	9.59	.00	4.88	-.35	.73
75 Diksiyon, vurgulama, tonlama ve doğru okumaya önem verebilme.	4.74	4.06	9.42	.00	4.76	-.23	.81
76 Kuralına uygun olarak sesli ve sessiz okuma çalışmaları yaptırabilme.	4.75	4.28	7.41	.00	4.76	-.08	.94
77 Öğrencilere metnin konusuyla ve bilinmeyen sözcüklerin anlamlarıyla ilgili kestirimler yaptırabilme.	4.42	3.79	7.27	.00	4.60	-1.43	.16
78 Okunan metinle ilgili soru sorma-cevaplama ve özetleme çalışmalarına yer verebilme..	4.65	4.03	8.00	.00	4.60	.39	.70
79 Öğrencilerin metinde geçen olayları resimle veya oyunla canlandırmalarını sağlayabilme.	4.50	3.94	1.10	.00	4.52	-.16	.88
4. KONUŞMA							
80 Konuşma öğretimini öğrencinin özelliklerini dikkate alarak planlayabilme.	4.49	3.52	11.08	.00	4.72	-1.60	.11
81 Konuşurken uyulması gereken kurallara sık sık dikkat çekebilme.	4.56	3.88	9.18	.00	4.36	1.39	.16
82 Öğrencileri doğru Türkçe ile konuşmaya özendirebilme.	4.67	4.12	7.64	.00	4.96	-2.39	.02
83 Okunan metinle ilgili öğrencilere soru hazırlatabilme.	4.48	3.67	9.97	.00	4.72	-1.93	.06
84 Verilen bir soru ile ilgili tartışma ortamı yaratabilme.	4.39	3.62	9.09	.00	4.60	-1.58	.12
85 Anahtar kelimeler vererek öğrencilerin 1-2 dk. bu kelimeler üzerinde konuşmalarını sağlayabilme.	4.26	3.40	8.54	.00	4.56	-1.85	.07
86 Öğrencilerin sözlü anlatım becerilerini geliştirici yarışma, oyun, piyes ve kukla oynattırma gibi etkinliklere yer verebilme.	4.44	3.52	8.77	.00	4.64	-1.26	.21
87 Öğrencilere öykü, masal, film vb. anlattırabilme.	4.51	4.07	5.98	.00	4.72	-1.71	.09
88 Şiir ve metinleri toplu olarak söyletebilme.	4.09	3.55	5.72	.00	4.40	-1.72	.09
89 Okunan ya da anlatılan bir öyküyü tamamlatabilme.	4.46	3.69	8.97	.00	4.68	-1.44	.15
90 Öğrencilerle birlikte tanışma-tanıştırma, telefonla konuşma vb. etkinlikleri düzenleyebilme.	4.43	3.83	7.11	.00	4.72	-2.00	.05

Öğretim elemanlarının Türkçe öğretimi okuma ve konuşma yeterliklerini önemli bulma derecelerine ilişkin aritmetik ortalamaları 4.36 ile 4.88 arasında; sınıf öğretmenlerinin ise 4.09 ile 4.96 arasında değişmektedir. Öğretim elemanları en çok konuşma yeterliklerinden “Öğrencileri doğru Türkçe ile konuşmaya özendirilme”; öğretmenler ise en çok okuma yeterliklerinden “Öğrencilere okumayı sevdirebilme” yeterliğini önemli bulmaktadırlar. Yeterliklerin önem derecesi öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının görüşleri arasındaki farklılığa göre 73. sıradaki yeterlik .01 düzeyinde; 82 ve 90. sıradaki yeterlik değerlendirmelerinin ortalamaları arasında .05 düzeyinde anlamlı görülmektedir. “Okuma öğretiminin amaçlarına ve seviyeye uygun haberlerden, güncel gazete ve dergilerden yararlanabilme” “Öğrencileri doğru Türkçe ile konuşmaya özendirilme” ve “Öğrencilerle birlikte tanışma-tanıştırma, telefonla konuşma vb. etkinlikleri düzenleyebilme” yeterliklerine öğretim elemanlarının öğretmenlere göre daha çok önem verdikleri görülmektedir. Diğer yeterliklerde öğretim elemanı ve öğretmen görüşleri arasında uyum görülmektedir.

Öğretmenlerin yeterliklere verdikleri önem ve bu yeterlikleri kazanma dereceleri arasındaki farklılığı gösteren t testi sonuçlarına göre; Türkçe öğretimi okuma yeterlikleri önem ve kazanma dereceleri aritmetik ortalamaları arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık gözlenmektedir. Öğretmenlerin önem derecesi ortalamaları, kazanma derecesine göre daha yüksektir. Bu durum sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretimi okuma yeterlikleriyle ilgili kazanımlarının, bu yeterliklere verdikleri önemin derecesiyle uyumlu olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6’da sınıf öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının Türkçe öğretimi yazma ve dil bilgisi yeterliklerinin önem ve kazanma derecelerine ilişkin değerlendirmeleri gösterilmektedir.

Tablo 6

Türkçe Öğretimi Yazma ve Dil Bilgisi Yeterlikleri Hakkında Öğretmenlerin ve Öğretim Elemanlarının Değerlendirmeleri

		Öğretmen				Öğretim Elemanı	Öğretmen-Öğretim Elemanı	
Yeterlikler		Önem Derecesi	Kazanma Derecesi	t	p	Önem Derecesi	t	p
5. YAZMA		\bar{x}_1	\bar{x}_2	t	p	\bar{x}_1	t	p
91	Yazma öğretimini öğrenci gelişim düzeylerini dikkate alarak planlayabilme.	4.63	3.88	8.05	.00	4.92	-2.55	.01
92	Öğrencilere düzeylerine uygun kitaplar okutabilme.	4.74	4.29	6.66	.00	4.84	-1.03	.31
93	Öğrencilerde yazma etkinliklerine istek uyandırabilme.	4.52	3.85	8.15	.00	4.84	-2.52	.01
94	Yazma yarışmaları düzenleyebilme.	4.18	3.36	7.33	.00	4.36	-.98	.33
95	Okul gazetesi ve dergisine yazılar hazırlatabilme.	4.33	3.07	11.71	.00	4.60	-1.95	.05
96	Öğrencilere çeşitli cümle, paragraf alıştırmaları ve denemeleri yaptırabilme.	4.33	3.58	7.48	.00	4.76	-3.16	.00
97	Öğrencilerin kendi duygu, düşünce, gözlem ve deneyimlerini yazmalarını sağlayabilme.	4.44	3.82	7.13	.00	4.84	-3.00	.00
98	Yazmaya yetenekli ve istekli öğrencileri destekleyebilme.	4.52	3.74	8.50	.00	4.80	-1.93	.06
99	Güzel yazı yazan öğrencilerin yazılarını sınıfta örnek olarak okutabilme.	4.51	4.18	4.70	.00	4.68	-1.26	.21
100	Öğrencilerin doğru Türkçe ile yazı yazmalarına istek uyandırabilme.	4.66	4.09	8.11	.00	4.96	-2.93	.00
101	Öğrencilerin yazım hatalarını düzeltmelerine fırsat verebilme.	4.58	4.13	6.31	.00	4.84	-2.08	.04
6. DİL BİLGİSİ								
102	Dil bilgisi öğretimiyle nelerin amaçlandığını açıklayabilme.	4.31	3.67	7.08	.00	4.72	-2.70	.01
103	Dil bilgisi öğretimini öğrencilerin gelişim seviyeleri ve öğrenme tecrübelerine göre planlayabilme.	4.48	3.74	8.78	.00	4.72	-1.80	.07
104	Dil bilgisi öğretimini bağımsız olarak değil, anlama ve anlatım etkinlikleriyle birlikte yürütebilme.	4.55	3.79	8.28	.00	4.80	-2.14	.03
105	Tahta ya da pano, bülten tahtası vb. yerlere yazı yazarken dil bilgisi kurallarına uyabilme.	4.72	4.05	8.99	.00	4.64	.71	.48
106	Öğrencilerin sözlük ve yazım kılavuzu kullanma alışkanlıklarını geliştirebilme.	4.72	4.08	7.25	.00	4.84	-1.15	.25
107	Dil bilgisi alıştırmaları için öğrencilerin ilgi ve seviyelerine uygun metinler seçebilme.	4.60	3.97	6.95	.00	4.88	-2.63	.01
108	Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek amacıyla çeşitli oyunlar vb. etkinlikler düzenleyebilme.	4.65	3.87	8.36	.00	4.76	-.97	.34
109	Dil bilgisi kurallarının öğretiminde gösterme ve uygulamalara ağırlık verebilme.	4.65	4.01	7.75	.00	4.64	.05	.96
110	Öğrencilerde Türkçeyi doğru kullanma duyarlılığı ve bilincini geliştirebilme.	4.72	4.17	7.16	.00	4.96	-2.35	.02

Türkçe öğretimi yazma ve dil bilgisi yeterliklerine öğretim elemanları 4.36 ile 4.96 arasında; öğretmenler ise 4.18 ile 4.74 arasında değişen derecelerde önem vermektedirler. Öğretim elemanları en çok 4.96 aritmetik ortalamayla “Öğrencilerin doğru Türkçe ile yazı yazmalarına istek uyandırabilme” yeterliğine; öğretmenler en çok 4.74 aritmetik ortalamayla “Öğrencilere düzeylerine uygun kitaplar okutabilme” yeterliğine önem vermektedirler.

Yeterliklerin önem dereceleri hakkında öğretim elemanı ve öğretmen görüşleri arasındaki ortalama farklarını gösteren t testi sonuçlarına göre 96, 97, 100, 102 ve 107. sıradaki yeterlikler .01 düzeyinde; 91, 93 101, 104 ve 110. sıradaki yeterlikler .05 düzeyinde anlamlı görülmektedir.

Öğretim elemanlarının bu yeterliklere öğretmenlere oranla daha çok önem verdikleri, öğretmenlerle öğretim elemanları arasında bu yeterliklere ilişkin değerlendirmelerde anlamlı farklılık olduğu gözlenmektedir.

Öğretmenlerin yeterliklere verdikleri önem ve bu yeterlikleri kazanma dereceleri ortalamaları arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla yapılan t testi sonuçlarına göre bütün yeterliklerin önem ve kazanma dereceleri arasında .01 düzeyinde anlamlı farklılık görülmektedir. Öğretmenlerin yazma ve dil bilgisi yeterliklerini önemli bulma derecesi, bu yeterlikleri fakültelerde kazanma derecelerinden daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Sonuç

Araştırma kapsamına alınan ve cevapları geçerli kabul edilen sınıf öğretmenlerinin, Türkçe alan yeterliklerinden 41 yeterliği “çok önemli”, 7 yeterliği “oldukça önemli” buldukları, bu yeterliklerden 11’ini “çok”, 37’sini “oldukça” derecesinde kazandıkları; alan öğretimi yeterliklerinden 58 yeterliği “çok önemli”, 4 yeterliği “oldukça önemli” buldukları, bu yeterliklerden 2’sini “çok”, 52’sini “oldukça” ve 8’ini “kısmen” derecesinde kazandıkları görülmektedir. Öğretmenler Türkçe alan ve alan öğretimi yeterliklerinin tümünü “oldukça” ve “çok” düzeyinde önemli bulmaktadırlar. Ancak bütün yeterliklere verdikleri önem derecelerinin, kazanma derecelerine göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Sınıf öğretmenleri, Türkçe alan ve alan öğretimi yeterliklerinin eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinde önemli olduğunu belirtmekle beraber bu yeterlikleri fakülte öğrenimleri sırasındaki kazanımlarının yeterliklerin önem dereceleriyle uyumlu olarak gerçekleşmediği görüşündedirler.

Araştırma kapsamına alınan ve cevapları geçerli kabul edilen öğretim elemanları tarafından, Türkçe alan yeterliklerinden 44 yeterlik “çok önemli”, 4 yeterlik “oldukça önemli”; alan öğretimi yeterliklerinden 61 yeterlik “çok önemli”, 1 yeterlik de “oldukça önemli” olarak değerlendirilmiştir. Öğretim elemanları genelde Türkçe alan ve alan öğretimi yeterliklerinin önemli olduğu görüşündedirler.

Türkçe alan ve alan öğretimi yeterliklerine öğretim elemanı ve öğretmenlerin önem verdiği; yeterliklerin önemli bir çoğunluğunda öğretim elemanı ve öğretmen görüşleri arasında uyumluluk olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak öğretim elemanları ve öğretmenlerin yeterliklerin önemine ilişkin değerlendirmeleri arasında Türkçe alan yeterliklerinden 47. sıradaki; Türkçe öğretimi yeterliklerinden 52, 59, 60, 82, 90, 91, 93, 101, 104 ve 110. sıradaki yeterlikler .05 düzeyinde; yine Türkçe öğretimi yeterliklerinden 53, 71, 73, 96, 97, 100, 102 ve 107. sıradaki yeterlikler de .01 düzeyinde anlamlı farklılıklar olduğu gözlenmektedir.

Aşağıda bu yeterlik maddeleriyle ilgili ifadeler verilmiştir.

<p>47. Yazdığı yazılarda dil bilgisi kurallarına uyabilme.
 52. Sanat değeri olan ve öğrencilerin ilgisini çeken metin ve resimleri seçebilme.
 53. Günlük haberlerden, dergi ve yazılardan Türkçe öğretimine katkı getirecek şekilde yararlanabilme.
 59. Dinleme öğretimi bireylerin dinleme yeteneklerini dikkate alarak planlayabilme.
 60. İyi bir dinleyicinin özelliklerine uygun davranabilme.
 71. Yazar ya da şairini bulmak vb. amaçlar için öykü, oyun ve şiir dinletme etkinliklerine yer verebilme.
 73. Okuma öğretiminin amaçlarına ve seviyeye uygun haberlerden, güncel gazete ve dergilerden yararlanabilme.
 82. Öğrencileri doğru Türkçe ile konuşmaya özendirilebilme.
 90. Öğrencilerle birlikte tanışma-tanıştırma, telefonla konuşma vb. etkinlikleri düzenleyebilme.
 91. Yazma öğretimi öğrenci gelişim düzeylerini dikkate alarak plânlayabilme.
 93. Öğrencilerde yazma etkinliklerine istek uyandırabilme.
 96. Öğrencilere çeşitli cümle, paragraf alıştırmaları ve denemeleri yaptırabilme.
 97. Öğrencilerin kendi duygu, düşünce, gözlem ve deneyimlerini yazmalarını sağlayabilme.
 100. Öğrencilerin doğru Türkçe ile yazı yazmalarına istek uyandırabilme.
 101. Öğrencilerin yazım hatalarını düzeltmelerine fırsat verebilme.
 102. Dil bilgisi öğretimiyle nelerin amaçlandığını açıklayabilme.
 104. Dil bilgisi öğretimi bağımsız olarak değil, anlama ve anlatım etkinlikleriyle birlikte yürütebilme.
 107. Dil bilgisi alıştırmaları için öğrencilerin ilgi ve seviyelerine uygun metinler seçebilme.
 110. Öğrencilerde Türkçeyi doğru kullanma duyarlılığı ve bilincini geliştirebilme.</p> |
|--|

Anlamli farklılıklar görülen bu yeterliklerin önemli bir kısmı, alan öğretimi yeterliklerinin yazma, dil bilgisi ve dinleme yeterlikleriyle ilgili olup öğretim elemanları, öğretmenlere göre bu yeterliklere daha fazla önem vermektedirler. Diğer bir ifadeyle 110 Türkçe yeterliğinin 19'unda öğretim elemanı ve öğretmen değerlendirmeleri arasında farklılıklar görülmektedir. Bu durum Türkçe alan ve alan öğretimine ilişkin öğretmenlerin mesleki ihtiyaçlarının, fakülte öğrenimleriyle bazı yönlerden uyuşmadığını göstermektedir.

Öneriler

1. Türkçe dersine ilişkin yeterlikler öğretim elemanı ve sınıf öğretmenleri tarafından önemli bulunmakla beraber, bu yeterlikleri sınıf öğretmenlerinin fakülte öğrenimleri sırasında yeterince kazanamadıkları gözlenmektedir. Bu durum eğitim programlarının yürütülmesinde ve düzenlenmesinde eksiklerin ve problemlerin olduğu sonucunu doğurmaktadır. Yeterlikler referans alınarak eğitim programının yeterliklerle uyumlu olarak yeniden düzenlenmesi ve geliştirilmesi uygun görülmektedir.

2. Sınıf öğretmenlerinin yeterlikleri kazanımlarının önemle uyumlu olmamasının diğer nedeni de onların öğretmenlik giriş davranışlarının istenilen düzeyde olmaması görülebilir. Bu yüzden fakültelere öğretmen adaylarının seçiminde belirlenen öğretmenlik kriterleri doğrultusunda öğretmenliğe giriş sınavı yapılmalıdır.

3. Yeterliklerin önemine ilişkin bazı maddelerde öğretim elemanı ve sınıf öğretmenleri değerlendirmeleri arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu fark MEB'in uyguladığı eğitim programıyla, YÖK'ün öğretmen yetiştirme programı arasındaki farklılıklardan kaynaklanabilir. Bunu önlemek için MEB ve YÖK öğretmen yetiştirme programının belirlenmesinde ortak hareket etmelidir.

Kaynaklar

- Ataünal, A. (1994). Türkiye'de ilkököl öğretmeni yetiştirme ve çağdaş uygulamalar. *Çağdaş Eğitim*, 19(197), 11-18.
- Ataünal, A. (2003). *Niçin ve nasıl bir öğretmen?* Ankara: Mev Ar-Ge Merkezi.
- Cemiloğlu, M. (1998). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi.

- Demirel, Ö. (2000). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem yayıncılık.
- Dönmezer, S. (1994). *Toplumbilim*. İstanbul.
- Gipps, C., B. McCALLUM and E. HARGREAVES (2000). *What makes a good primary school teacher?* London: Printed and bound in Great Britain by Clays Ltd, St Ives plc.
- Gökçe, E. (1999). *İlköğretim öğretmenlerinin yeterlikleri*. Yayımlanmamış doktora tezi, A.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İzci, E. (1999). *Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik meslek bilgisi (pedagojik formasyon) yeterliliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Johnson, K. (1996). *Language teaching and skill learning*. USA:Blackwell Inc.
- Kavcar, C., F. Oğuzkan ve Sever, S. (1999). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Engin Yayıncılık.
- MEB. (1995). *İlkokul programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2002). *Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü*.
- MEB. (2002). *Öğretmen yeterlilikleri*. Millî Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Minor, L. C., Onwuegbuzie A. J., Witcher A. E., James L. J. (2002). Preservice teachers' educational beliefs and their perceptions of characteristics of effective teachers. *The Journal of Educational Research*, 96(21), 116-127.
- Ncate (2000). *Program Standards for Elementary Teacher Preparation*. National Council for Accreditation of Teacher Education.
- Özgen, B. (1994). *Türkiye'de örgün eğitim*. İzmir: Bornova Belediyesi Kültür Yayınları.
- Sağır, M. (2002). *İlköğretim okullarında Türkçe dilbilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel yayınları.
- Senemoğlu, N. (2003). Gelişmiş ülkelerde sınıf öğretmeni yetiştirme uygulamaları. *Eğitimde Yansımalar:VII, Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme, Ulusal Sempozyumu*. Sivas:Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi.
- Sezgin, İlhan (2002). Mesleki ve teknik eğitimde niteliğin değerlendirilmesi. *XI. Eğitim Bilimleri Kongresi*. Yakın Doğu Üniversitesi.

Statement of Teacher Competence. İnternetten 13 Nisan 2002'de elde edilmiştir:
www.class-ni.org.uk/epd/library/teachcomp.html

Minnesota Rules, Teachers of Elementary Education with a Speciality. USA:
Minnesota Rules. Board of Teaching Teacher and Other School Professional
Licensing. İnternetten 14 Nisan 2002'de elde edilmiştir:
www.revisor.leg.state.mn.us/arule/8710/3200.html

Minnesota Rules, Teachers of Reading. USA: Minnesota Rules. Board of Teaching
Teacher and Other School Professional Licensing. İnternetten 13 Nisan
2002'de elde edilmiştir:
<http://www.revisor.leg.state.mn.us/arule/8710/4725.html>

Traci, D. Y., B.A., M.A. (2001). *Perceptions of School-Based Competence: Parents' and Teachers' Conceptions of Parent and Teacher Competence.* The University of Texas at Austin. (Doctor of Philosophy).

Ünalın, Ş. (2001). *Türkçe öğretimi.* Ankara: Nobel yayınları.

*Summary***THE EVALUATION OF THE EFFICACY OF TEACHERS
GRADUATED FROM CLASSROOM TEACHING PROGRAM
TOWARDS TURKISH COURSE*****Filiz EVRAN ACAR****

The aim of this study is to determine the importance of the competence and competence gaining levels of elementary teachers in the subject matter and subject teaching based on Turkish course, who graduated from Elementary Education Department of the Faculty of Education.

The survey is a descriptive study. Appropriate for the aim of the survey, Turkish and English sources have been utilized and the competences elementary teachers related to the subject matter and subject teaching of Turkish have been defined. Through the defined competences, two questionnaires were prepared for the lecturers and the elementary teachers. Each questionnaire is constituted in two parts as personal information and competencies. In the preparation process, first of all, Turkish curriculum and school books of primary education were examined, made use of national and international sources and referred to the opinion of the experts. Totally 110 competence items were formed 48 items as subject matter and 62 items as subject teaching. Five point graded likert-type scale is used in competences part. The scale is graded as “nary (1)”, “very little (2)”, “partially (3)”, “quite (4)” and “very (5)”.

The population of the study consists of the lecturers of Ankara University, The Faculty of Education; Gazi University, The Faculty of Education and Hacettepe University, The Faculty of Education; Department of Elementary Education, Section of Elementary Teacher Training, Department of Turkish Language, Section of

*Acar, F.E (2005). *Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Programından Mezun Olan Öğretmenlerin Türkçe, Sosyal Bilgiler, Matematik ve Fen Bilgisi Alan ve Alan Öğretimi Yeterliklerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi* (Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü), adlı doktora tezinin Türkçe alan ve alan öğretimi yeterliklerine ait özeti kapsamaktadır.

Address for correspondence: **Yrd. Doç. Dr., Düzce Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, DÜZCE, filizac@hotmail.com

Turkish Language and also the teachers who graduated from Department of Elementary Education, and is appointed by Ministry Of Education including 1999, 2000, 2001 and 2002 years . A sample is needed to be chosen because population of the elementary teachers is too high. While determining the sample it is considered to choose the teachers from all regions of Turkey in a proportion to represent the total field under survey. In this research 270 elementary teachers and all lecturers are taken as sample.

The address information of graduate teachers were acquired from the General Directorate of Education Technology, Ministry of National Education. The questionnaire was sent to the addresses of teachers with an approval; in an envelope and postage stamp to provide the return of questionnaire. In the envelope, there was a letter explaining the purpose of the questionnaire, a copy of permission document taken from the Department of Researching, Planning and Coordination of The Ministry of National Education, to point out the availability of implementation. Questionnaires of the lecturers were distributed and collected by researcher. During the implementation of the questionnaire, it was considered to choose the lecturers directly or indirectly closer to the Turkish branch.

The elementary teachers chosen for the survey were asked their opinions about importance level of defined competences of elementary teachers in execution of education-teaching activities and gaining levels of these competences during university education. The lecturers were asked their opinions about importance levels of defined competences of elementary teachers execution of education-teaching activities.

The Statistical Package for Social Sciences (SPSS) programme was used for analysis of the acquired data. Frequency and percentage were used to assess data about personal information acquired from the of opinions the elementary teachers and the lecturers teachers in the questionnaire and average and t test were used to assess the data acquired about the competences.

68 % of the 25 lecturers joined to survey were male and 32% were female. 72% are employed in Gazi University, 16 % are employed in Ankara University and 12 % of these lecturers are employed in Hacettepe University. The gender dispersion of 141 elementary teachers joined to the survey displays approximately an equal dispersion as 49 % male and 51 % female. 57% of the elementary teachers participated to the survey are graduated from Gazi University and 36 % of them are graduated from Hacettepe University. The percentage of the graduates from Ankara University is 7%.

The percentage of the respond to the questionnaires is 54.25 % for the elementary teachers and ratio 64 % for the lecturer. Among the elementary teachers

chosen for the survey and the ones whose responds were accepted valid, totally 41 competencies of 48 competencies of subject matters of Turkish were evaluated as “very important”, and 7 competencies were evaluated as “quite important”. It is seen that, 11 of these competencies were gained at the “very” level, and 37 were gained at the “quite” level by the elementary teachers.

Totally 58 competencies of 62 competencies of subject teaching of Turkish were evaluated as “very important”, and 4 competencies were evaluated as “quite important”. It is seen that, 2 of these competencies were gained at the “very” level, 52 were gained at the “quite” level and 8 were gained at the “partially” level by the elementary teachers.

As a result of the study; it is observed that all of the competence items of subject matters and subject teaching of Turkish were evaluated as “very important” and “quite important” level by the elementary teachers. But the degree of the importance is higher than the degree of gaining the competence in subject matter and subject teaching of Turkish. Although the elementary teachers have pointed out the importance of the competences of subject matters and subject teaching of Turkish in the education and teaching process, they think gaining the competences during their faculty education is not well matched with the degree of the importance of the competences.

All of competence items of subject matters and subject teaching of Turkish was evaluated as very important and quite important level by the lecturers. The evaluation of differences between the lecturers and elementary teachers, regarding the degree of finding the competence level important; shows that there is significant difference in 1/ 6 of value of the Turkish competences. The most significant difference is that; the lecturers consider the competences of Turkish more important than the elementary teachers.

The reasons, that the elementary teachers are not able to gain the Turkish competences well enough during their faculty education, may be the problems and deficiencies of constructing and performing the curriculum, and inadequate initial attitudes of teaching profession. In this direction, it is being approved to construct and develop the curriculum in accordance with the competences, and choosing teacher candidates through a threshold examination, prepared on the base of the criteria of teaching profession.